

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมการเมือง มีผลทำให้องค์การภาครัฐต้องทำการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการในการปกครองของสังคมการเมืองอย่างจริงจัง ในการบริหารงานขององค์การภาครัฐ ได้เปลี่ยนแปลงจากกระบวนการจัดการ และการควบคุมตรวจสอบก่อนดำเนินการ ที่เน้นการควบคุมปัจจัยนำเข้า ความถูกต้องสอดคล้องกับระเบียบกฎหมาย เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นผลงาน หรือเป็นการใช้กระบวนการควบคุม ตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นผลงานเป็นสำคัญ

ในการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องทบทวนหน้าที่ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ต้องสร้างความคล่องตัวในการทำงานให้สูงขึ้นและมีความยืดหยุ่นอย่างเพียงพอที่ปรับเปลี่ยนได้อย่างทันเหตุการณ์ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การบริหารมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับเป้าหมายและผลผลิต ผลลัพธ์เป็นหลัก ประกอบกับการอนุญาตให้ส่วนราชการสามารถเก็บเงินนอกงบประมาณประเภททุนหมุนเวียนไว้ใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องนำส่งคืนเป็นรายได้แผ่นดิน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ขาดประสิทธิภาพ หรือผิดวัตถุประสงค์ อันจะส่งผลให้การบริหารเงินแผ่นดินในภาพรวมขาดความต่อเนื่องและขาดความเป็นเอกภาพได้ ระบบประเมินผลการดำเนินงานจึงเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานใช้ควบคุมและพัฒนา ประสิทธิภาพประสิทธิผลของงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และภารกิจของหน่วยงาน เป็นการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้มาวิเคราะห์และประเมิน ให้สามารถบรรลุเป้าหมายประสงค์ขององค์กรตามที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการตั้งค่าเกณฑ์วัดที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนหน่วยงาน และเพื่อให้ประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นธรรมและรอบด้าน

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 ว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้เก้ท้องถื่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงานการจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติก็ได้”

เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และ เพื่อเป็นการสนองตอบกระแสของระบบธรรมาภิบาลหรือ การบริหารจัดการที่ดีและผลักดันให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น โดย **มาตรา 9(3)** กำหนดให้ ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตาม และการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด และใน **มาตรา 45** ส่วนราชการจัดให้มีคณะผู้ประเมินอิสระดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ความคุ้มค่าในภารกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ ก.พ.ร. กำหนด

ตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติไว้ว่า “ทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อกิจการซึ่งอนุญาตให้นำรายรับสมทบทุนไว้ใช้จ่ายได้” นับเป็นเงินนอกงบประมาณอีกแหล่งหนึ่งซึ่งภาครัฐใช้เป็นกลไกและเครื่องมือในการบริหารงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สามารถใช้ดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นและสำคัญ ซึ่งภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามแนวทางของระบบงบประมาณปกติได้อย่างคล่องตัว ตามเป้าหมายและขอบเขตการดำเนินงานที่ระบุไว้ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทุนหมุนเวียน จึงมีส่วนสำคัญในการเป็นส่วนเสริมเงินงบประมาณ ในการพัฒนาประเทศให้ เป็นไปอย่างกว้างขวางครอบคลุม และคล่องตัวมากขึ้น เช่น การดำเนินงานของกองทุนให้กู้ยืมเพื่อ การศึกษา กองทุนประกันสังคม กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และ กองทุนรวมเพื่อ ช่วยเหลือเกษตรกร เป็นต้น

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 ได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานที่มี เงินนอกงบประมาณปฏิบัติตามมาตรการกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิด ในการกำกับดูแล เป็นการควบคุมผลงานแทน โดยจัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน ทุนหมุนเวียนที่แต่งตั้งโดยกระทรวงการคลังจำนวนทั้งสิ้น 12 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากภาค ราชการและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ดังนี้

- (1) รองปลัดกระทรวงการคลัง ประธานกรรมการ
(หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน)
- (2) อธิบดีกรมบัญชีกลาง รองประธานกรรมการ
- (3) รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง กรรมการ
- (4) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ กรรมการ
และสังคมแห่งชาติ
- (5) ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ กรรมการ
- (6) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (7) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (8) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (9) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (10) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (11) ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
- (12) ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาเงินนอกงบประมาณ กรรมการและเลขานุการ
- (13) หัวหน้ากลุ่มนโยบายและประเมินผล ผู้ช่วยเลขานุการ

ระบบเงินนอกงบประมาณ

กระทรวงการคลังได้แบ่งกลุ่มทุนหมุนเวียนออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 ทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืม จัดประเภทกลุ่มทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินทุนมาปล่อยกู้ แบบคิวดอกเบี้ยเงินกู้ และ เพื่อนำเงินทุนมาให้ยืม แบบไม่คิวดอกเบี้ย ทุนหมุนเวียนที่เข้าข่ายประเภทนี้มีทั้งสิ้น 21 ทุน อาทิเช่น กองทุนเพื่อผู้ใช้แรงงาน เงินทุนหมุนเวียนการนิคมประชาสงเคราะห์ เงินทุนหมุนเวียนเพื่อวิทยาการสงเคราะห์สำหรับโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการจำหน่ายและการผลิต จัดประเภทกลุ่มทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อหรือผลิตเพื่อจำหน่าย ทุนหมุนเวียนที่เข้าข่ายกิจกรรมประเภทเพื่อการจำหน่ายและการผลิต มีจำนวน 17 ทุน อาทิเช่น เงินทุนหมุนเวียนโรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เงินทุนหมุนเวียนโรงงานเภสัชกรรมทหาร เงินทุนหมุนเวียนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการบริการ จัดประเภทกลุ่มทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้บริการด้านต่างๆ กับสังคม ทุนหมุนเวียนที่เข้าข่ายกิจกรรมประเภทเพื่อการบริการ มีจำนวน 7 ทุน อาทิเช่น เงินทุนหมุนเวียนการพิมพ์หนังสือพจนานุกรมและเอกสารทางวิชาการ เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการบริหารท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ กองทัพเรือ เงินทุนหมุนเวียนค่าเครื่องจักรกลของกรมทางหลวง ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทที่ 4 ทุนหมุนเวียนเพื่อการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม จัดประเภทกลุ่มทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม ทุนหมุนเวียนที่เข้าข่ายกิจกรรมประเภทเพื่อการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มีจำนวน 12 ทุน อาทิเช่น กองทุนทดแทนผู้ประสบภัย กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กองทุนเงินทดแทน ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทที่ 5 ทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริม จัดประเภทกลุ่มทุนที่มีวัตถุประสงค์ใช้เงินเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขโดยรวมของประชาชน ทุนหมุนเวียนที่เข้าข่ายกิจกรรมประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริม มีจำนวน 29 ทุน อาทิเช่น กองทุนเพื่อลดผลกระทบจากนโยบายสุราเสรีของรัฐ กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร กองทุนเพื่อการผลิตและการจ้างงานไปสู่ภูมิภาค ฯลฯ เป็นต้น

กรมบัญชีกลางในฐานะผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียน ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเงินนอกงบประมาณอย่างมาก โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และเพื่อลดความเสี่ยงจากการใช้จ่ายเงินที่ขาดประสิทธิภาพหรือการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง และช่วยลดภาระเงินงบประมาณที่รัฐต้องให้การอุดหนุนโดยไม่จำเป็น ตลอดจนเป็นการสร้างความโปร่งใส และก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีกับทุนหมุนเวียน ได้กำหนดให้มีการวัดผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน 4 เกณฑ์ ดังนี้

- 1) ผลการดำเนินงานด้านการเงิน
- 2) ผลการดำเนินงานด้านปฏิบัติการ
- 3) การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย
- 4) การบริหารพัฒนาองค์กร

กองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.2535 จัดอยู่ในกลุ่มทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมที่กรมบัญชีกลางนำเข้าสู่ระบบประเมินผลการดำเนินงาน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ตามที่กระทรวงการคลังกำหนด โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงประเมินผลการดำเนินงานในรูปของตัวชี้วัด (Key Performance Indicators KPIs) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานและพัฒนาองค์กรให้พร้อมต่อการแข่งขัน รวมทั้งสร้างกรอบชี้วัดในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินการดำเนินงานด้วย

ดังนั้น ในการประเมินผลการดำเนินงาน แต่ละปีผู้แทนกองทุน ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และบริษัทที่ปรึกษากรมบัญชีกลาง (ทริส) ได้มีการหารือร่วมกันเพื่อกำหนดตัวชี้วัด ค่าเกณฑ์วัด และค่าเป้าหมายการดำเนินงานของกองทุนที่เหมาะสม เพื่อวัดด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ครบทั้ง 4 ด้าน เพื่อช่วยกระตุ้นให้กองทุนเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการภายใน ตลอดจนสามารถตรวจสอบสถานภาพหรือความสามารถในการบริหารจัดการ
กองทุน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนากองทุนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมของ การตั้งค่าเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานด้านต่างๆ
และ วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ
- 1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินผลของทุนหมุนเวียน เพื่อ
ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการระบบประเมินผลการ
ดำเนินงานของทุนหมุนเวียนอื่นๆ ต่อไป

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษาจะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันมีผลต่อการประเมินผล
การดำเนินงาน ได้แก่

- 1.3.1 การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัย (Fund formulation) ได้แก่ การศึกษา
วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 1.3.2 การบริหารกองทุน (Fund management) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ไม่ใช่ระเบียบ
ของราชการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน เน้นการบริหารโดยมุ่ง
ผลสัมฤทธิ์ (Result based management) ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงให้ความสนใจใน
เรื่องของรูปแบบโครงสร้างองค์กร
- 1.3.3 วิธีการดำเนินงาน โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงขั้นตอนต่างๆ ของการ
ดำเนินการ ในการบริหารจัดการองค์กรทั่วไป
- 1.3.4 ผลการดำเนินงาน จะครอบคลุมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
กับประเมินผลการดำเนินงานและวิธีการประเมินผลการงานของทุนหมุนเวียน
ประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมในกรณีเฉพาะกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปี
2548 เพื่อให้ทราบถึงตัวชี้วัด ค่าเกณฑ์วัด และเปรียบเทียบผลการประเมิน เพื่อ
เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการ
ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการระบบประเมินผลการดำเนินงานเท่านั้น

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา

รวบรวมเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องจากสถาบันวิชาการ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และแหล่งข้อมูลต่างๆ จากนั้นทำการสังเคราะห์เนื้อหา จำแนกองค์ประกอบ จัดหมวดหมู่ตัวชี้วัด สรุปสาระสำคัญและข้อสังเกตการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน นอกจากนี้จะได้จัดทำสาระสังเขปสำหรับเอกสารสำคัญบางส่วนเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าของผู้สนใจต่อไปด้วย

1.5 สมมุติฐานของการศึกษา

ในการประเมินผลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริม นั้น ไม่สามารถเปรียบเทียบการวัดผลการประเมินกับหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานคล้ายคลึงกันได้ จึงตั้งสมมุติฐานถึงปัจจัยหลักที่ทำให้กองทุนฯ ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์การ ดังนี้ คือ

- 1.5.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ บทบาทหน้าที่ พันธกิจตามที่กฎหมายกำหนด
- 1.5.2 ระบบการบริหารติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- 1.5.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในระดับต่างๆ

1.6 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาจะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันมีผลต่อการประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่

- 1.6.1 การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัย (Fund formulation) ได้แก่ การศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 1.6.2 การบริหารกองทุน (Fund management) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ไม่ใช่ระเบียบของราชการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน เน้นการบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based management) ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงให้ความสนใจในเรื่องของรูปแบบโครงสร้างองค์การ

- 1.6.3 วิธีการดำเนินงาน โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินการ ในการบริหารจัดการองค์การทั่วไป
- 1.6.4 ผลการดำเนินงาน จะครอบคลุมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการดำเนินงานและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมในกรณีเฉพาะกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปีบัญชี 2548 เพื่อให้ทราบถึงตัวชี้วัด ค่าเกณฑ์วัด และเปรียบเทียบผลการประเมิน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการระบบประเมินผลการดำเนินงานเท่านั้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1.7.1 ทำให้ทราบแนวคิด ความหมาย รูปแบบ ตัวชี้วัดและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมในกรณีของกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 1.7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 1.7.3 เกิดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบการประเมินผลของทุนหมุนเวียน เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการระบบประเมินผลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียนอื่นๆ ต่อไป

1.8 นิยามศัพท์

กองทุน หมายถึง จำนวนเงิน หรือ สินทรัพย์ที่จำแนกออกไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามแต่จะมีกำหนดไว้ในกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ โดยเป็นหน่วยการเงินและการบัญชีที่สมบูรณ์ในตัวเองด้วย

กองทุนหมุนเวียน หมายถึง กองทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการต่างๆ แก่หน่วยงานของรัฐ โดยจะคิดค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเท่ากับหน่วยงานที่รับประโยชน์ การดำเนินงานของกองทุนจะเหมือนกับองค์การธุรกิจ เพราะต้องการความรวดเร็วและต้องแข่งขันการให้บริการเช่นเดียวกับ

องค์การธุรกิจทั่วไป ดังนั้น วิธีการงบประมาณต่างๆ จึงได้รับการยกเว้น ไม่ต้องนำมาใช้กับ กองทุนหมุนเวียน

เงินนอกงบประมาณ หมายถึง ทุนหมุนเวียนที่สร้างขึ้นเพื่อกิจการซึ่งอนุญาตให้นำ รายรับสมทบไว้ใช้จ่ายได้

ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวเลขเชิงปริมาณหรือ ข้อความเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นถึง ความสำเร็จของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ เช่น ค่าร้อยละ ค่าสัดส่วน ความพยายาม ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือ คุณภาพ

ความพยายาม หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะทำให้นโยบาย/แผนงาน/โครงการประสบ ผลสำเร็จ ซึ่งเป็นสัดส่วนของปริมาณปัจจัยนำเข้า กับ ปริมาณผลลัพธ์ของการดำเนินการตาม นโยบาย/แผนงาน/โครงการ

$$\text{ความพยายาม} = \frac{\text{ปริมาณปัจจัยนำเข้า}}{\text{ปริมาณผลลัพธ์}}$$

ประสิทธิผล หมายถึง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามสัดส่วนของปริมาณ ผลลัพธ์จริงที่เกิดขึ้นต่อปริมาณผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์โดยรวม

$$\text{ประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลลัพธ์จริง}}{\text{ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์โดยรวม}}$$

ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามสัดส่วนของ ปริมาณผลลัพธ์จริงที่เกิดขึ้นต่อปริมาณผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่วางไว้

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{ปริมาณผลลัพธ์จริง}}{\text{ปริมาณผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะ}}$$

คุณภาพ หมายถึง ระดับคุณภาพของการดำเนินงานตามสัดส่วนของปริมาณงานที่ ทำได้สำเร็จในลำดับดีต่อปริมาณงานที่ทำได้สำเร็จ

$$\text{คุณภาพ} = \frac{\text{ปริมาณงานที่ทำได้ "ดี"}}{\text{ปริมาณงานที่ทำได้สำเร็จ}}$$

คุณภาพดี หมายถึง ระดับคุณภาพของงานวิจัยที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีเหตุผล และประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งประเมินแล้วได้คุณภาพดีและคุณภาพต่ำกว่าดี

การประเมินผลการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร และการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่นๆ ที่มีคุณค่าต่อการดำเนินงานภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ภายใต้การจذبบันทึก การสังเกต ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกันมีเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

ในส่วนของการประเมินโครงการ แบ่งเป็น 6 ส่วนดังนี้

1) การประเมินก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เป็นการประเมินว่าโครงการนี้ควรจะทำหรือไม่ โดยดูความสำคัญ ความพร้อมที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความเป็นไปได้ของโครงการ และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ (โดยเฉพาะ โครงการประเภทวิจัยและพัฒนา) โดยได้มีการพิจารณากำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาขึ้นมาชุดหนึ่งสำหรับการคัดกรอง เมื่อโครงการได้ผ่านการพิจารณาแล้ว มีความเหมาะสม และมีการแก้ไขแล้ว จึงดำเนินการอนุมัติทุนต่อไป

2) การประเมินโครงการที่กำลังดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่ช่วยนักวิจัยในการปรับปรุงโครงการให้มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยการประเมินได้กำหนดหลักใหญ่ไว้ 2 ส่วน ได้แก่

2.1) การประเมินกระบวนการ (Process) โดยมีสมมุติฐานว่า ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพดีต้องเริ่มจากการวางแผนที่ดี การทำที่ดี และการตรวจสอบและประเมินภายในที่ดี การประเมินในส่วนนี้จะพิจารณาว่า ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีกระบวนการทำงานเป็นอย่างไร

2.2) การประเมินผลงานที่เกิดขึ้น (Performance) โดยมุ่งวัดผลที่เกิดจากกระบวนการทำงาน

3) การประเมินความสำเร็จของงาน ตามภารกิจที่กำหนด หรือประสิทธิผลของงาน (Effectiveness)

4) การประเมินผลงานเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ หรือประสิทธิภาพของงาน (Efficiency)

5) การประเมินความตรงประเด็นของงานวิจัย หรือความสามารถในการปฏิบัติงานให้ทันกับสถานการณ์ (Relevance)

6) การประเมินโครงการที่สิ้นสุดแล้ว เป็นการประเมินผลงานวิจัยภายหลังจากโครงการได้เสร็จสิ้นลงแล้ว โดยแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ด้วยกัน คือ

6.1) การประเมินเมื่อโครงการสิ้นสุดตามสัญญา เป็นการดูความสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรกว่า สามารถดำเนินการได้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีการประเมินว่า ควรดำเนินการเกี่ยวกับโครงการนั้นต่อไปอย่างไร

6.2) การประเมินผลกระทบจากโครงการ (Impact assessment) เป็นการประเมินเมื่อโครงการได้สิ้นสุดไปแล้วระยะหนึ่ง อาจประมาณ 3-5 ปี เพื่อเป็นตัวชี้หรือพิสูจน์ความสำเร็จสุดท้ายของโครงการที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ กับกลุ่มเป้าหมายตามที่หวังไว้